

DAGNA DEJNA

Nicolaus Copernicus University in Toruń,
Poland

ORCID iD: 0000-0003-0722-1992

WPŁYW SPOŁECZNY JAKO NOWY ELEMENT KULTURY AKADEMICKIEJ - REFLEKSJE PO MINISTERIALNYM FORUM DEBATY AKADEMICKIEJ POŚWIĘCONYM TRZECIEMU KRYTERIUM EWALUACJI (MNISW). DIAGNOZA W PRZEDEDNIU OCENY Z PERSPEKTYWY PRAKTYCZNEJ I W KONTEKŚCIE NAUK SPOŁECZNYCH

**SOCIAL INFLUENCE AS A NEW ELEMENT OF
ACADEMIC CULTURE - REFLECTIONS AFTER
THE MINISTERIAL ACADEMIC DEBATE FORUM
DEVOTED TO THE THIRD EVALUATION CRITERION
(MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION).
DIAGNOSIS ON THE EVE OF ASSESSMENT WITH
PRACTICAL APPLICATIONS IN A SOCIAL
SCIENCE CONTEXT**

ABSTRACT

The article discusses the issue of evaluating the scientific activities of universities.

The article describes the third evaluation criterion and the method of qualitatively measuring the impact of scientific activity on the functioning of society and the economy.

Author's reflections and analysis of literature supplemented with comments and shares of the Science and Higher Education application and data from the Science Evaluation Committee for 2019–2022. Additional information appears in connection with the SOWA (Social Circulations of Academic Knowledge) research network, which reconstructs key issues related to assessment III. Comments collected during the scientific and practical symposium conducted by the Ministry of Science and Higher Education on October 18, 2024, authored by this text composed of contributions.

There are few articles about the third criterion. This is an area that is considered mysterious and risky by researchers. The work briefly describes the history of the strategy for evaluating scientific activities in Poland. The challenges faced by researchers who decide (or are forced) to conduct research aimed at applying the results to social reality are described in detail. The text describes the academic community's concerns about evaluating the social impact of research. Necessary changes in thinking about the role of the university were identified. The most urgent changes were also outlined, the introduction of which to the evaluation system of criterion III will result in greater interest in these issues.

STRESZCZENIE

W artykule podjęta została problematyka ewaluowania działalności naukowej uczelni w odniesieniu do trzeciego kryterium ewaluacyjnego – mierzonego jakościowo wpływu działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki.

Autorskie refleksje i analiza literatury uzupełnione zostały uwagami i wypowiedziami przedstawicieli Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz reprezentacji Komisji Ewaluacji Nauki kadencji 2019–2022. Dodatkowo w tekście pojawia się głos przedstawicieli sieci badawczej SOWA (Społeczne Obiegi Wiedzy Akademickiej), którzy dokonują rekonstrukcji najważniejszych problemów związanych z trzecim kryterium ewaluacji. Uwagi te zostały zebrane podczas sympozjum naukowo-praktycznego organizowanego przez MNiSW 18 października 2024 r., w którym autorka tego tekstu brała udział.

O trzecim kryterium pisze się niewiele, jest do tej pory obszarem, który przez badaczy oceniany jest jako najbardziej tajemniczy i w konsekwencji ryzykowny. W pracy zrelacjonowano historię strategii ewaluowania działalności naukowej w Polsce oraz szczegółowo opisano wyzwania stojące przed badaczami decydującymi się (lub przymuszonymi) do prowadzenia badań, których celem jest implementowanie wyników

do szeroko rozumianej rzeczywistości społecznej. W tekście zrelacjonowano obawy środowiska akademickiego wobec ewaluowania społecznego wpływu badań i dokonano identyfikacji koniecznych zmian w myśleniu o roli uniwersytetu. Nakreślono również najpilniejsze zmiany, których wprowadzenie do systemu trzeciego kryterium ewaluacji spowoduje większe zainteresowanie kwestiami aplikacyjnymi.

KEYWORDS: *social impact, evaluation, third criterion, quality assessment, research activities, social responsibility of universities*

SŁOWA KLUCZOWE: *wpływ społeczny, impact, ewaluacja, trzecie kryterium, ocena jakości, działalność badawcza, społeczna odpowiedzialność uczelni*

WSTĘP

Jesteśmy za półmetkiem przygotowań do ewaluacji jakości działalności naukowej za lata 2022–2025. Po raz drugi poszczególne dyscypliny naukowe oceniane będą według trzech, wciąż jeszcze nowych, kryteriów:

1. poziom naukowy lub artystyczny prowadzonej działalności;
2. efekty finansowe badań naukowych i prac rozwojowych;
3. wpływ działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki.

Wydaje się, że drugie podejście do oceny budzi już mniej emocji i nie towarzyszy mu nerwowa atmosfera niepewności. Uczelnie nieco już okrzepły, pojawiły się publikacje instruktażowe, pracownicy odbyli serię szkoleń i seminariów poświęconych kryteriom i strategiom oceny. Pozostały stare problemy związane z metodami mierzenia poziomu naukowego prowadzonej działalności, które głównie koncentrują się wokół fatalnej pod wieloma względami listy czasopism punktowanych – niestabilnej, arbitralnej, koleżeńkiej i tworzonej bez oglądania się na opinie i rekomendacje środowiska. Akademicy posłusznie zdążyli do tej sytuacji się przystosować (choć nie wszyscy) i wypracować mechanizmy funkcjonowania, które gwarantują im przetrwanie, a nawet sporadyczny – i uzależniony od liczby punktów do kolekcji – aplauz uczelnianych władz. O pierwszym i drugim kryterium ewaluacyjnym pisze i mówi się w środowisku akademickim dość często. Lektura głosów naukowych

oraz publicystycznych płynących szerokim strumieniem ze wszystkich dyscyplin naukowych daje ponury, ale całkiem rzetelny obraz rzeczywistości.

Jednak zaskakująco mało miejsca poświęca się w dyskusjach trzeciemu kryterium ewaluacyjnemu, które w oficjalnych dokumentach nazwane zostało: *wpływ działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki*. To właśnie ono będzie przedmiotem niniejszego opracowania. Do dzisiaj owe kryterium jest bowiem niedookreślone, pozbawione punktów odniesienia, podstawowe kategorie są niedostatecznie zoperacjonalizowane i nade wszystko mamy do czynienia z brakiem tradycji i ciągłości opisów enigmatycznych wpływów społecznych.

Bezpośrednim asumptem do powstania tego artykułu stała się osobista potrzeba, wynikająca z kierunku prowadzenia badań oraz z własnych doświadczeń dydaktycznych. Była nim również refleksja nad rolą uniwersytetu oraz rzeczywistym znaczeniem działalności naukowej badaczy społecznych. Drugą, równie ważną, inspiracją dla powstania tego tekstu był udział autorki tego artykułu w spotkaniu zorganizowanym w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego 18 października 2024 r. Spotkanie pt. *Symposium naukowo-praktyczne: Nauki humanistyczne i społeczne w działaniu. Kryterium trzecie w ewaluacji jakości działalności naukowej* było częścią cyklu Ministerialne Forum Debaty Akademickiej.

Organizatorzy symposium tak określili cel spotkania: *Wymiana doświadczeń na temat ewaluacji jakości naukowej ze szczególnym uwzględnieniem kryterium trzeciego ewaluacji, próba wypracowania rekomendacji dotyczących funkcjonowania kryterium trzeciego w ewaluacji oraz jego definiowania w wymogach ewaluacyjnych z perspektywy osób prowadzących działalność naukową w naukach społecznych i humanistycznych. (...) Podjęta zostanie próba wydania rekomendacji na podstawie debaty środowiska akademickiego oraz refleksja nad społecznym znaczeniem nauki*. W dyskusjach wziął udział dr hab. Maciej Gdula, podsekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

JAK BYŁO? EDYCJA EWALUACJI 2022 Z PERSPEKTYWY REPREZENTANTÓW KEN (KOMISJI EWALUACJI NAUKI KADENCJI 2019–2022) – SYMPOZJUM W MNiSW, 18 PAŹDZIERNIKA 2024 R.

Podczas wspomnianego we wprowadzeniu Ministerialnego Forum Debaty Akademickiej w październiku 2024 r. KEN reprezentowali prof. dr hab. Błażej Skoczeń oraz dr hab. inż. Przemysław Korytkowski, prof. ZUT, którzy podjęli próbę podsumowania minionej edycji ewaluacji. Przedstawili dane, które w części przytoczę. W ewaluacji 2022 wzięły udział 283 podmioty, a w ich ramach 1145 dyscyplin. Liczba osób w ewaluacji to 109 981, 707 862 publikacje, 12 138 praw ochronnych, 53 903 osiągnięcia artystyczne, 16 002 komercjalizacje wbn i 27 556 projektów badawczych. W pierwszym etapie ewaluacji łączna liczba ekspertów wyniosła 858, a w drugim etapie (odwoławczym) 314. Wyniki kształtowały się następująco (etap drugi, po odwołaniach): Kategoria A+ – 6,6%, kategoria A – 32,7%, kategoria B+ – 47,7%, kategoria B – 10,2%, kategoria C – 2,8%. Jeśli chodzi o kryterium trzecie, to w dziedzinie nauk społecznych pracowało najwięcej ekspertów, na drugim miejscu (w odniesieniu do liczby ekspertów oceniających wnioski) uplasowała się dziedzina nauk inżynieryjno-technicznych, tuż za nią dziedzina nauk ścisłych i przyrodniczych. Najmniej ekspertów pracowało nad wnioskami w dziedzinie nauk teologicznych.

Wspomniani przedstawiciele KEN, na podstawie swoich doświadczeń i głosów ze środowiska akademickiego, sformułowali proponowane zmiany oraz wnioski. Przedstawię je w punktach (opracowano na podstawie prezentacji dr. hab. inż. Przemysława Korytkowskiego, prof. ZUT):

1. Osiągnięcie naukowe należy w takim samym stopniu do jego autora, jak i do instytucji, w której powstało; nie ma konieczności upoważniania instytucji do wykazania osiągnięcia w procesie ewaluacji (decyduje przypisanie do N).
2. Wprowadzenie zasady budowy wartości referencyjnych dla każdego rodzaju jednostek naukowych z osobna, co zlikwiduje poczucie niesprawiedliwości w ocenie różnych środowisk naukowych i akademickich.
3. Dla kategorii A+ należy określić próg procentowy w odniesieniu do wyniku podmiotów w stosunku do zestawu wartości referencyjnych A

(np. próg 80% w stosunku do maksymalnego przewyższenia wynoszącego 100%)

4. Przyjęcie, że warunkiem wystarczającym dla uzyskania uprawnień jest posiadanie w danej dyscyplinie minimum kadrowego, utrzymanego przez wszystkie lata okresu ewaluacji. Minimum to powinno wynosić: sześciu doktorów habilitowanych lub profesorów; przy czym dla uprawnień doktorskich w tej liczbie powinno być co najmniej dwóch profesorów tytularnych, a dla uprawnień habilitacyjnych co najmniej czterech.
5. Nowy system ewaluacji powinien mieć charakter ekspercki, zgodny z trendami obowiązującymi aktualnie w Europie.
6. Należy się zastanowić nad możliwością wprowadzenia systemu kompleksowego, zbliżonego do systemu obowiązującego we Francji.

SYSTEM – APARATURA, MECHANIZMY, NARZĘDZIA I ICH KRÓTKA HISTORIA

Systemy ewaluacji nauki używane są jako narzędzie prowadzenia polityki naukowej od ok. 30 lat w różnych państwach na świecie. Pierwszym tego rodzaju mechanizmem był brytyjski system Research Assessment Exercise z 1986 r. Model brytyjski szybko stał się jednym z głównych punktów odniesienia dla budowy innych systemów instytucjonalnej ewaluacji nauki w pozostałych krajach (Ewaluacja jakości działalności naukowej – przewodnik, s. 8, <https://www.gov.pl/web/nauka/ewaluacja>). W Wielkiej Brytanii system oceny jakości naukowej od 2014 r. funkcjonuje pod zmienioną nazwą (Research Excellence Framework) i w zmienionej formule. Ten system i ta formuła są bezpośrednią inspiracją do tego, co dzieje się obecnie w polskim systemie ewaluacyjnym, a na pewno w elemencie, któremu poświęcony jest ten tekst (trzecie kryterium ewaluacyjne).

Na marginesie: ocena publikacji (pierwsze kryterium) ma do dziś charakter wyłącznie ekspercki w Zjednoczonym Królestwie, które należy do światowych pionierów sformalizowanej ewaluacji jakości badań dla oceny efektywności wydatkowanych na nie środków publicznych (Dajczak, 2021).

Ewaluacja nauki w nowym modelu obowiązującym od poprzedniego okresu (2017–2021) jest dokonywana zgodnie z kryteriami określonymi

w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Rozporządzenie to stanowi, że organ pomocniczy – Komisja Ewaluacji Nauki (KEN) – dokonuje oceny osiągnięć naukowych i artystycznych zgłoszonych przez podmioty. Ocena ta opiera się na trzech wspomnianych już wyżej kryteriach.

Kryterium pierwsze to poziom naukowy i artystyczny prowadzonej działalności naukowej, który mierzony jest według trzech parametrów szczegółowych:

1. artykuły naukowe,
2. monografie naukowe,
3. patenty na wynalazki, prawa ochronne na wzory użytkowe i wyłączne prawa hodowców do odmian roślin. Kryterium drugie to efekty finansowe badań naukowych i prac rozwojowych, które mierzone są według trzech parametrów:
  - I. projekty finansowane w trybie konkursowym – przez instytucje zagraniczne, organizacje międzynarodowe, przez MNiSW w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki oraz przez NCN i NCBiR,
  - II. komercjalizacja wyników badań naukowych lub prac rozwojowych,
  - III. usługi badawcze świadczone na zlecenie podmiotów nienależących do systemu szkolnictwa wyższego i nauki).

Kryterium trzecie, któremu poświęcony jest ten tekst, to wpływ działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki. Ten wpływ mierzony jest według tylko jednego parametru: opisu wpływu wykazującego związek między najważniejszymi przejawami działalności naukowej w danym podmiocie a gospodarką, ochroną zdrowia, kulturą i sztuką, ochroną środowiska przyrodniczego, bezpieczeństwem i obronnością państwa lub innymi czynnikami, które wpływają na rozwój cywilizacyjny społeczeństwa (Ewaluacja jakości działalności naukowej – przewodnik, s. 8) (z doświadczeń poprzedniej ewaluacji wiemy, że w naukach społecznych najczęściej zgłaszane są wpływy właśnie z tego nie do końca określonego obszaru innych czynników. Przy ocenie tego kryterium bierze się pod uwagę tzw. studium indywidualnych przypadków).

Strukturę nowego modelu ewaluacji stanowią więc obecnie trzy kryteria oceny, w ramach których zostało wyszczególnionych siedem parametrów

szczegółowych. Tylko jeden z tych parametrów dotyczy trzeciego kryterium, ale – co istotne – przypisano mu obiektywnie duże znaczenie. I tak dla nauk humanistycznych, społecznych i teologicznych wyceniono wpływ działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa na 20% ogólnej oceny.

Co ciekawe, z deklaracji płynących z KEN wynika wprost, że kryteria dla każdej z grupy nauk będą miały inną wagę; ma to pozwolić na ocenę poszczególnych dyscyplin z uwzględnieniem specyfiki każdej z nich. Tymczasem w trzech na cztery grupy nauk, trzecie kryterium wyceniono na 20% ogólnej oceny. Tylko nauki inżynierskie, techniczne i rolnicze otrzymały wagę 15% wpływu społecznego.

W kryterium trzecim do oceny można zgłaszać osiągnięcia wytworzone przed okresem objętym ewaluacją, ale których wpływ dał się odczuć właśnie w okresie czterech lat bezpośrednio poprzedzających rok przeprowadzenia ewaluacji. Tu centralną kategorią analiz wydaje się właśnie ten wpływ, a najważniejszym wyzwaniem nierozstrzygniętym do teraz (a mamy połowę drugiego okresu ewaluacyjnego), jest precyzyjna operacjonalizacja wpływu i przede wszystkim wytworzenie jasnych kryteriów pomiaru tak trudnych do mierzenia zjawisk.

TRZECIE KRYTERIUM W EWALUACJI 2022 Z PERSPEKTYWY REPREZENTANTÓW KEN (KOMISJI EWALUACJI NAUKI KADENCJI 2019–2022) – SYMPOZJUM W MNiSW, 18 PAŹDZIERNIKA 2024 R.

Eksperti KEN, na których wystąpienie podczas sympozjum już się wyżej powoływałam, definiują wpływ społeczny jako kategorię pozwalającą na pokazanie, że działalność naukowa realizowana w podmiotach nauki i szkolnictwa wyższego oddziałuje nie tylko na świat akademicki, lecz także na otoczenie społeczno-gospodarcze oraz pomaga społeczeństwu w rozumieniu kultury i historii. Ponadto zostały sformułowane następujące tezy, które w mojej ocenie warto tutaj przedstawić.

1. Wykorzystanie efektów działalności naukowej jest procesem złożonym, interaktywnym, społecznym i obejmującym różnorodne relacje pomiędzy naukowcami, decydentami i odbiorcami tych efektów.

2. Wdrożenie wyników badań często jest źródłem satysfakcji naukowców oraz skutecznym narzędziem dla instytucji naukowych, aby pokazać społeczeństwu, że nauka przyczynia się do rozwoju społecznego i gospodarczego.
3. Opisy wpływu powinny pozwolić docenić tych pracowników, którzy przywiązują dużą wagę do interakcji ze społeczeństwem oraz wdrażania rezultatów swoich działań.

W odniesieniu do opisów wpływu w ewaluacji 2019–2022 eksperci KEN sformułowali następujące wnioski i rekomendacje (przedstawione podczas sympozjum przez dr. hab. inż. Przemysława Korytkowskiego, prof. ZUT):

1. Celem oceny wpływu społecznego jest podkreślenie znaczenia i docenienie zastosowania wiedzy naukowej.
2. Instytucje naukowe nie promują się wykorzystywaniem swoich autor-skich opisów wpływu.
3. Pieniądze na naukę zależą m.in. od jej społecznego odbioru. Społeczeństwo chce wiedzieć, co będzie miało z tego, że nauka zostanie dobrze sfinansowana.
4. Jako cały sektor jesteśmy w tym bardzo słabi i głównie narzekamy i skupiamy się na nieistotnych z punktu widzenia społeczeństwa sprawach (np. listy z punktami).
5. Najwięcej odwołań w minionej ewaluacji wpłynęło w związku z trzecim kryterium.
6. Podmioty zgłaszały odwołania... *bo mogły*. Zgodnie z prawem nie można otrzymać niższej oceny.
7. Zarządzający podmiotami chcieli pokazać przed swoją społecznością, że aktywnie *walczą* o jak najlepszy wynik.
8. W rezultacie powtórnej oceny przez dwóch nowych i niezależnych ekspertów zdecydowana większość ocen została przyznana na takim samym poziomie.
9. Oceny ekspertów powinny być jawne natychmiast po zakończeniu procesu oceny, jeszcze przed przyznaniem kategorii.
10. Proces oceny należy zaplanować tak, aby eksperci mieli więcej czasu na swoją pracę.

11. KEN i MNiSW muszą mieć możliwość odrzucenia/kierowania do uzupełnienia nierzetelnych lub niepełnych ocen.
12. Należy zrezygnować z tzw. dodatkowych opisów wpływu i punktów za interdyscyplinarność.
13. Skala ocen powinna być co 1 punkt.
14. Pracownicy KEN proponowali, aby oceny ustalały panele eksperckie na podstawie recenzji, ale Ministerstwo nie wyraziło na to zgody.

**TRZECIE KRYTERIUM EWALUACJI W LICZBACH. DANE
OPRACOWANE PRZEZ MINISTERIALNY ZESPÓŁ PRACOWNIKÓW
DEPARTAMENTU ANALIZ STRATEGICZNYCH I POPULARYZACJI
NAUKI – SYMPOZJUM W MNiSW, 18 PAŹDZIERNIKA 2024 R.**

Osiągnięcia naukowe i opisy wpływu oceniane były przez łącznie 597 ekspertów, osiągnięcia artystyczne – przez 167, osiągnięcia niejawne – 7. Ocena kandydatów do kategorii A+ zależała od 98 ekspertów, w tym 47 ekspertów zagranicznych. Ocenę monografii naukowych z dziedziny HST powierzono 64 ekspertom. W ramach procesu odwoławczego złożono 583 wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy. Do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego wpłynęło 28 skarg na decyzję ministra; stanowiło to 2,5% wszystkich wydanych decyzji. Ponad połowa (dokładnie 50,29%) opisów wpływu otrzymała dodatkowe punkty przyznawane za interdyscyplinarność. 60,73% opisów wpływu zostało ocenionych jako te o zasięgu międzynarodowym lub krajowym. 54,15% opisów wpływu uzyskało status przełomowych lub istotnych. 368 opisów nie otrzymało punktów; najwięcej odrzuconych opisów było w naukach medycznych (31), naukach o zarządzaniu i jakości (28), matematyce (27), ekonomii i finansach (22). Podczas referatu wymieniono trzy najczęściej popełniane błędy przy sporządzaniu opisu wpływu. Były to: wpływ na środowisko akademickie, wpływ tylko potencjalny oraz powoływanie się na osiągnięcia, a nie rzeczywiste wpływy na otoczenie społeczne.

TRZECIE KRYTERIUM – CHARAKTERYSTYKA I OBawy

Mysząc o trzecim kryterium ewaluacyjnym, zarówno instytucje badawcze, jak i poszczególni pracownicy koncentrują się na szukaniu dowodów na to, że działalność naukowa przyniosła na tyle pozytywny skutek społeczny, że możemy powiedzieć, iż została wykorzystana *w celu ulepszenia otaczającego świata oraz rozumienia rzeczywistości*. Jak należy rozumieć skutek społeczny? Nie wynika to jednoznacznie z oficjalnych dokumentów, które do tej pory ministerstwo udostępniło podmiotom. Na podstawie dotychczasowych doświadczeń, budowanych wyłącznie na podstawie poprzedniej, eksperymentalnej ewaluacji, wiemy, że skutek społeczny to pozytywny wpływ działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki. Jako podstawę określenia (jakości i ilości) tego wpływu stosuje się skrupulatnie udokumentowane opisy związku między wynikami badań naukowych a gospodarką, funkcjonowaniem administracji publicznej, ochroną zdrowia, kulturą i sztuką, ochroną środowiska naturalnego, bezpieczeństwem i obronnością państwa oraz innymi czynnikami wpływającymi na rozwój cywilizacyjny społeczeństwa.

Każdy z tych opisów związku to tzw. opis wpływu. Taki wpływ zostaje sporządzony na podstawie dowodów jego wystąpienia. Dowody mogą mieć różną formę, najczęściej są to raporty, publikacje naukowe i prasowe, informacje medialne (również te z przestrzeni internetowej), cytowania. Dowody wpływu społecznego powinny nie tylko potwierdzać związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy działalnością naukową i deklarowanym wpływem społecznym, lecz także powinny zawierać elementy, dzięki którym możliwe będzie określenie oraz potwierdzenie zasięgu i znaczenia wpływu.

Wprowadzenie kryterium wpływu społecznego jest jedną z największych zmian w dotychczasowej historii systemów ewaluacji jednostek naukowych w Polsce. Zbliżająca się ocena (2025 r.) będzie właściwie pierwszą rundą o charakterze oceny właściwej, nie jak wcześniejsza (2021 r.), która miała charakter eksperymentalny i pilotażowy. Podczas ostatniej rundy pilotażowej dowody wpływu i opisy wytwarzano niejako wstecz, na potrzeby pośpiesznej oceny, w popandemicznych warunkach, które nie sprzyjały systematycznej i dającej się zaplanować pracy naukowej. Teraz będzie inaczej. Jednak, jak na kryterium o wadze 20%, o wpływie mówi się zaskakująco mało, a dyskusje

te toczą się raczej w kręgach administracji uczelni wyższych, a nie w środowiskach badawczych. Zmiana ewaluacyjna wymusza zmianę ewolucyjną, polegającą na gruntownej przebudowie myślenia o akademii, która dotychczas mogła pozostać całkowicie zamknięta na świat zewnętrzny, żyjąc w bańce badań podstawowych, poniekąd wymuszanych na badaczach przez największe agencje finansujące działalność badawczą. Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenie badaczy w Polsce, których profil działalności miał koncentrować się niemal wyłącznie na prowadzeniu badań podstawowych, zgodnie z wytyczonymi restrykcjami instytucji finansujących, a więc badań czysto teoretycznych, których wyniki nie mogą/nie powinny mieć zastosowania praktycznego, kryterium to od lat wydaje mi się absurdalne i – obok dramatycznie niskiego współczynnika sukcesu w konkursach, kontrowersji korupcyjnych i permanentnego niedofinansowania Narodowego Centrum Nauki – było głównym czynnikiem demotyującym do aplikowania. Szczególnie w dyscyplinie pedagogika, którą reprezentuję, spełnienie kryterium badań podstawowych odciągało od jej praktycznej istoty.

Środowisko akademickie jest podzielone wobec trzeciego kryterium. Obok entuzjastycznych głosów ulgi, podkreślających walor docenienia prac badawczych mających potencjał zmieniania i kreowania środowiska społecznego, pojawiają się też bardzo liczne, wręcz powszechne, głosy pełne obaw i niepewności.

Gromadząc materiały i przygotowując się do napisania tego artykułu, podjęłam próbę przeprowadzenia jakościowego sondażu diagnostycznego wśród pracowników nauki czterech publicznych uczelni wyższych, z różnych dyscyplin naukowych. Celem dociekań była identyfikacja głównych obszarów lęków związanych z realizacją postulatu społecznego wpływu prac badawczych. Korzystałam z własnego kapitału społecznego. Co więc najbardziej płoszy badaczy?

Obawy dotyczące trzeciego kryterium dotyczą zarówno realizacji specyficznie profilowanych badań, jak i samego procesu ich ewaluowania. Wynikają one z obaw dotyczących subiektywności oceny, braku standaryzacji kryteriów i tradycji oceniania ryzyka (czyli wcześniejszych doświadczeń, również w środowisku) związanych z presją na wyniki krótkoterminowe oraz potencjalnego wpływu na autonomię i różnorodność badań naukowych.

- 1. Trudności w ocenie:** Ewaluacja wpływu społecznego badań jest trudna i złożona, brakuje nam doświadczeń, a dotychczasowe są niewystarczające. Wpływ badań na społeczeństwo może być wieloaspektowy i trudny do uchwycenia za pomocą tradycyjnych wskaźników, co sprawia, że ocena staje się subiektywna i trudna do dokładnego określenia. Ponadto materiały edukacyjne udostępnione podmiotom przez ministerstwo, nie odpowiadają na wiele pytań, które pojawiają się podczas dyskusji. Nie ma jednoznacznych kryteriów ani standardów oceny wpływu społecznego badań.
- 2. Skupienie na krótkoterminowych wynikach:** W wielu przypadkach ocena wpływu społecznego badań może skupiać się głównie na krótkoterminowych wynikach i mierzalnych (choć niedoskonałych) wskaźnikach, zamiast na obserwacji długotrwałych i podłużnych, które – z uwagi na charakter zjawisk – wymagają przede wszystkim czasu. Czteroletni okres ewaluacji w ocenie badaczy jest za krótki, aby dany wpływ nie tylko wytworzyć i opisać, lecz także zebrać wystarczające i wiarygodne dowody.
- 3. Ponoszenie ryzyka:** Wprowadzenie kryterium oceny wpływu społecznego badań może prowadzić do nadmiernej presji na naukowców, którzy mogą czuć się zmuszeni do podejmowania tematów badawczych, które są bardziej popularne lub mają bardziej oczywisty wpływ społeczny, kosztem mniej nośnych, a istotnie wartościowych projektów badawczych. Istnieje również ryzyko, że mimo systematycznej i rzetelnej pracy, ze względu na kwestie komunikacyjne i osobowościowe badaczy nie uda się nawiązać satysfakcjonującej współpracy z przedstawicielami otoczenia społecznego, podpisać stosownych umów i porozumień (co może wynikać też z nieznamomości prawa) oraz, na etapie udowadniania, zebrać wiarygodnych dowodów.
- 4. Pomijanie istotnych obszarów badawczych:** Koncentracja na ocenie wpływu społecznego badań może skłaniać do pomijania istotnych, ale trudnych do zmierzenia obszarów badawczych, takich jak podstawowe badania naukowe czy badania interdyscyplinarne, które mogą nie mieć natychmiastowego wpływu społecznego (przestrzeń czterech lat to niewiele), ale są istotne dla długoterminowego rozwoju nauki.

5. **Erozja autonomii badawczej:** Nacisk na ocenę wpływu społecznego badań może prowadzić do erozji autonomii badawczej, ograniczając możliwość swobodnego wyboru tematów badawczych przez naukowców i promowanie konformizmu wśród badaczy. To też niebezpieczeństwo daleko idącego uzależnienia od sytuacji finansowej podmiotów współpracujących, ale też od sytuacji geopolitycznej i społecznej.
6. **Pominięcie etapu konsultacji:** często podnoszony argument; w Wielkiej Brytanii wprowadzanie czynnika *impact* do procesu ewaluacji poprzedzone było wieloletnimi konsultacjami ze środowiskami akademickimi, biznesowymi i instytucjami kreującymi i animującymi życie społeczne. W Polsce ten etap całkowicie pominięto, czyniąc pojawienie się dodatkowego, całkowicie z autopsji nieznanego kryterium oceny bardzo opresyjnym. Doktor Marta Wróblewska, lingwistka, która w Polsce jest czołową badaczką zajmującą się systemowo trzecim kryterium, nazywająca samą siebie *impact ninja*, o etapie przygotowań do wprowadzenia tego kryterium w Wielkiej Brytanii pisze tak: [...] *Gdy w 2014 roku przeprowadziłam się do Wielkiej Brytanii, aby rozpocząć studia doktoranckie, hasło »impact« było wszechobecne. Niemal co tydzień na kampusie odbywało się jakieś wydarzenie związane z »wplywem społecznym« (tak obecnie tłumaczy się »impact« na język polski). Warsztaty, szkolenia, wykłady... Wszystko wokół wprowadzonej niewiele wcześniej inicjatywy »Impact Agenda« zakładającej promowanie (i ewaluowanie) wpływu społecznego naukowców. Ja sama brałam udział w kursach skierowanych do młodych badaczy. Tłumaczono nam, czym jest »wplyw społeczny« i jak od początku uczynić go integralną częścią naszych badań. Widać było ogromny i skoordynowany wysiłek włożony w rozpowszechnianie informacji o »wplywie« we wspólnocie akademickiej. Dziś wydaje się, że w Wielkiej Brytanii termin »impact« na stałe wszedł do akademickiego słownika. Nikt nie pyta już, co oznacza pojęcie »impact«. Większości naukowców nie ma też wątpliwości, że o »wplyw« warto się starać (<https://martawroblewska.pl/wplyw-spoeczny-deja-vu/>, 03.03.2024).*
7. **Brak wsparcia instytucjonalnego/wymóg wszechstronności:** są to kwestie często podnoszone; za pojawieniem się trzeciego kryterium

winy pojawić się inicjatywy systemowego wsparcia dla naukowców w zakresie kontaktów z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Mowa tu nie tylko o możliwościach szkoleniowych, np. z zakresu komunikacji, ale też o wsparciu zespołu administracyjnego w kontekście konstrukcji umów i porozumień, kwestii zabezpieczenia finansów, praw autorskich i innych interesów stron.

- 8. Brak elastyczności ocen i – odwołując się do języka metodologii badań społecznych – nietrafne i nierzetelne narzędzia/kryteria oceny:** wiadomo, że wpływ oceniany jest i pewnie na razie będzie w kategoriach zasięgu i znaczenia. Zasięg ma sens geograficzny (lokalny, regionalny, krajowy, międzynarodowy), a znaczeniu przypisuje się wartość (wpływ znikomy, ograniczony, istotny i przełomowy).

W ocenie M. Wróblewskiej katastrofalne jest przypisanie pojęciu sensu geograficznego.

[...] W efekcie maksymalną liczbę punktów za opis wpływu można uzyskać jedynie, jeśli przedstawi się»opis wpływu o międzynarodowym zasięgu i znaczeniu«. Dla porównania w Wielkiej Brytanii kryteria »zasięgu« i »znaczenia« pozostają niedookreślone (zaś explicite zabrania się interpretowania ich geograficznie). W rezultacie brytyjski naukowiec może otrzymać maksymalną ocenę opisu wpływu, który dotyczy wartościowego działania lokalnego, zaś polski naukowiec musiałby uzyskać międzynarodowy zasięg. Wydaje mi się to megalomanią i hybris (<https://martawroblewska.pl/co-dalej-z-ewaluacja-wplywu-spolecznego-ad-2024/>, 09.03.2024). Autorka postuluje, aby zrezygnować ze sztywnego traktowania tego kryterium na rzecz podejścia jakościowego, które nie będzie związane z niefortunnym aspektem geograficznym. Podsumowując, polskie środowisko akademickie, inaczej niż w Wielkiej Brytanii, nie jest przekonane, że o wpływ społeczny warto się starać. Nikt nie podejmował tego wysiłku. Jesteśmy wciąż na etapie definiowania pojęcia i budowania osobistych strategii postępowania. Osobistych, bo tych systemowych, skoordynowanych niestety brakuje. Etap czytania dostępnej dokumentacji, na razie jest to jeden podręcznik sygnowany ministerialnym logo, który skierowany jest do ekspertów oraz ewaluowanych podmiotów, a nie samych badaczy, nie jest etapem właściwym dla połowy drugiego okresu ewaluacyjnego.

M. Wróblewska zauważa, odwołując się do własnych doświadczeń brytyjskich, że w ciągu zaledwie kilku lat z dość mglistej, niedookreślonej koncepcji wpływ społeczny stał się jednym z niekwestionowanych filarów rzeczywistości akademickiej. Praca nad dokumentowaniem *wpływu* pochłania setki godzin tamtejszych akademików, o jego ocenie napisano już tysiące stron opracowań, artykułów i instrukcji. Istotna jest konkluzja autorki, która twierdzi, nie bez podstaw, że *Wpływ społeczny może stać się fundamentem kariery naukowej. Jego brak może karierę złamać* (<https://www.nature.com/articles/s41599-021-00727-8>, 14.02.2023). Tytułowa perspektywa praktyczna obliuguje mnie do jeszcze jednej uwagi, którą jednak kreślę niejako na marginesie tego tekstu. Ci, którzy swoją najbliższą przyszłość na uczelni wiążą – przynajmniej na pewien okres – z realizacją trzeciego kryterium (czy to intencjonalnie, czy przy okazji), nie mają się od kogo uczyć. Mamy do dyspozycji jeden oficjalny *podręcznik*, doświadczenia połowy poprzedniego okresu ewaluacyjnego, sporo hasłowo opracowanych skryptów, które w sposób techniczny syntetyzują wymogi i opisują wymaganą *ścieżkę do wpływu*. Nie mamy natomiast powszechnego wglądu do recenzji przygotowanych do poprzedniej ewaluacji wpływów, a to właśnie lektura recenzji byłaby najbardziej wartościowa i pouczająca. Na stronie RADON, będącej źródłem analiz i raportów o stanie szkolnictwa wyższego w Polsce, znajduje się pełny wykaz złożonych do oceny opisów wpływów społecznych ze wszystkich dyscyplin naukowych z kompletnym opisem zebranych dowodów. Aby jednak owa baza danych miała aspekt edukacyjny, należałoby udostępnić pełne recenzje sporządzane przez ekspertów KEN.

Niezwykle ciekawą perspektywę analityczną i metodologiczną w obszarze podejmowanej tu problematyki przyjęli badacze z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie – Paweł Lula, Magdalena Talaga, Agata Dobranowska. W 2024 r. opublikowali tekst, będący analizą wpływu społecznego działalności naukowej prowadzonej przez instytucje związane ze szkolnictwem wyższym w wybranych dyscyplinach związanych z naukami społecznymi. Tekst ma charakter porównawczy i skupia się na systemie polskim i brytyjskim (Dobranowska, Lula, Talaga, 2024). W opracowaniu tym nie ma miejsca na szczegółową prezentację wyników prac tego zespołu, szczególnie że praca dotyczy głównie nauk ekonomicznych i prawnych. Niemniej jest to jedno z niewielu opracowań o charakterze porównawczym, które

pokazuje możliwości zarówno metodologiczne prowadzenia tego rodzaju badań, jak i prezentuje istotę systemu opartego na mierzeniu *socialimpactu*.

Nieco szerszą perspektywę przyjmuje Andrzej Jakubowski w tekście *Quantification and Parameterisation of Legal Research: The Case of Poland* (Jakubowski, 2023), w którym podejmuje problematykę ewaluacji działalności naukowej również w kontekście dwóch pozostałych kryteriów. To kolejny ważny głos o charakterze krytycznym i, co ważne, porównawczym. Stanowi on przede wszystkim studium przypadku w odniesieniu do nauk prawnych i – z perspektywy autorki tego opracowania – stanowi punkt wyjścia do konstruowania autorskiej analizy porównawczej w odniesieniu do dyscypliny *pedagogika* (taki tekst właśnie powstaje). Podobnych opracowań jest coraz więcej i ma to najprawdopodobniej związek ze zbliżającym się terminem kolejnej ewaluacji (zob. Osica, <https://forumakademickie.pl/sprawy-nauki/natalia-osica-jak-nadac-wiekszy-sens-iii-kryterium-ewaluacji/>).

Cennymi źródłami, które mogą zostać wykorzystane w prowadzeniu analiz w odniesieniu do poszczególnych dyscyplin czy obszarów, są liczne materiały brytyjskie. Poza oficjalną stroną Research Excellence Framework (REF) (<https://2029.ref.ac.uk/>), są to raporty *The nature, scale and beneficiaries of research impact: An initial analysis of Research Excellence Framework (REF) 2014 impact case studies*, pozwalające na analizę poszczególnych działań badawczych i ich wpływu na niemal wszystkie obszary funkcjonowania społecznego, ekonomicznego, prawnego i instytucjonalnego. Ponadto mam do dyspozycji szereg publikacji prezentujących wybrane studia przypadków realizowanych przez poszczególne uczelnie i instytucje badawcze; m.in. *REF 2014 Impact Case Studies* – Birkbeck, University of London, *Research Excellence at KBS – The Stand Out Impact Case Studies* – Kent Business School, *Impact case studies* – Liverpool John Moores University.

POTENCJAŁ TRZECIEGO KRYTERIUM. CZY MOJE BADANIA WRESZCIE BĘDĄ MOGŁY ZMIENIAĆ ŚWIAT?

Ewaluacja wpływu społecznego na uczelniach wyższych ma niekwestionowany potencjał. Z perspektywy badaczki, która postanowiła przez kilka najbliższych lat prowadzić swoją działalność naukową tak, aby ów wpływ osiągać i móc go na bieżąco dokumentować, jest to coś, na co czekałam (obecnie realizuję grant w ramach Akademii Liderów Innowacji Centrum Przedsiębiorczości Akademickiej i Transferu Technologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu; tytuł projektu: Popularna Kultura Prawna). To pewnego rodzaju przełom w funkcjonowaniu uniwersytetu, który otwiera instytucję na potrzeby społeczne, na dialog z otoczeniem oraz na rozmaite formy współpracy. Postulat wpływu społecznego – nieco po omacku i intuicyjnie – realizuję od wielu lat, prowadząc na uczelni przedmiot *badanie w działaniu*. Zajęcia polegają na projektowaniu i realizacji analiz, którym można przypisać funkcję emancypacyjną, polegającą na ulepszaniu i kreowaniu zastanej rzeczywistości społecznej. Przy okazji studenci budują własne poczucie sprawstwa, a jest to dyspozycja absolutnie kluczowa dla młodych pedagogów i nauczycieli.

I tak na naszych oczach dokonuje się oczekiwany przełom otwierający uniwersytety na otoczenie, w którym funkcjonują.

Uczelnie wyższe odgrywają bowiem istotną rolę w społeczeństwie i przez społeczeństwo są finansowane, dlatego ważne jest, aby monitorować i oceniać ich wpływ na społeczność lokalną i społeczeństwo jako całość. Ewaluacja pozwala uczelniom śledzić, w jaki sposób realizują one swoją misję społeczną i czy przyczyniają się do pozytywnych zmian w otaczającym ich środowisku. Ewaluacja wpływu społecznego umożliwia również identyfikację obszarów, w których uczelnie mogą poprawić swoje działania na rzecz społeczności lokalnej. Dzięki analizie danych możliwe jest dostosowanie profili projektów badawczych i działań w celu lepszego zaspokojenia potrzeb społecznych.

Co istotne dla przedstawicieli mojej dyscypliny naukowej, dane zebrane podczas ewaluacji wpływu społecznego mogą być wykorzystane do formułowania polityki edukacyjnej na poziomach lokalnym, regionalnym czy nawet krajowym. To, co do tej pory było opcjonalne, staje się wymogiem i koniecznością, do której zobligowani są badacze (nie tylko społeczni).

**DIAGNOZY I KONKLUZJE FORMUŁOWANE PRZEZ ZESPÓŁ
BADAWCZY SOWA – SPOŁECZNE OBIEGI WIEDZY
AKADEMICKIEJ – SYMPOZJUM W MNISW,
18 PAŹDZIERNIKA 2024 R.**

Członkinie i członkowie sieci badawczej SOWA – Społeczne Obiegi Wiedzy Akademickiej (<https://spoleczneobiegiwiedzy.pl/zespol/>, 20.10.2024) podczas ministerialnego sympozjum, którego prelegenci byli już w tym opracowaniu cytowani, prezentowali wyniki swoich badań na temat współpracy uczelni z otoczeniem społecznym z perspektywy doświadczeń zawodowych społeczności akademickiej. Badania realizowane są w ramach grantu *Społeczne obiegi wiedzy w praktykach humanistyki akademickiej* (NCN Opus-19, 2020/37/B/HS2/00955, kier. Agata Skórzyńska, prof. UAM). Była to część niezwykle inspirująca, bowiem dzielenie się doświadczeniami oraz refleksjami dotyczącymi codziennych praktyk badawczych i trudności administracyjno-organizacyjnych z nimi związanych jest wciąż w środowisku akademickim dość rzadkie.

Podczas swojego referatu członkinie i członkowie Zespołu rekonstruowali wiele barier instytucjonalnych i społecznych dla budowania realnej i istotnej współpracy uczelni z otoczeniem społecznym i gospodarczym. Formułowali też rekomendacje i wnioski osadzone w zebranych i zanalizowanych danych jakościowych pochodzących z terenu. W kontekście tych badań można mówić o pogłębionej etnografii uniwersytetu. W tym miejscu przytoczę tylko hasłowo wybrane konkluzje sporządzone przez przedstawicielki i przedstawicieli SOWA dotyczące trzeciego kryterium, które prezentowane były podczas ministerialnego spotkania (prelegenci: dr Franciszek Chwałczyk, prof. UAM dr hab. Marta Kosińska, prof. UW dr hab. Katarzyna Majbroda, dr Przemysław Pluciński, prof. UAM dr hab. Agata Skórzyńska):

1. Kryteria ewaluacyjne działają wstecz, co zmusza do generowania fikcyjnych opisów fikcyjnych wpływów.
2. Brakuje korespondencji pomiędzy ministerialnym wsparciem badaczy i badaczek a wymaganiami ewaluacyjnymi. W minionym okresie oceny ewaluacji podlegały zadania, które nie miały instytucjonalnego wsparcia (organizacyjnego i finansowego). Wybrane obszary owego braku wsparcia:

- zbyt wysokie koszty pośrednie obsługi projektów zewnętrznych,
  - słabo dostępna infrastruktura plus niska jakość infrastruktury,
  - brak wsparcia promocyjnego,
  - *bariera urzędnicza* – przeciążenie obowiązkami administracyjnymi,
  - brak gratyfikacji za współpracę z otoczeniem.
3. Akademicki wzór osobowy to obecnie postać wielowymiarowo doskonała; wykraczająca poza realizację zadań badawczych. Ten wzór pracownika naukowego wzmocniony przez ustawę 2.0 obejmujący doskonałość w badaniach naukowych, dydaktyce i uzupełniony o wymogi wpływu społecznego może prowadzić do konfliktu ról i zwiększa obciążenie psychiczne.
  4. Oceny trzeciego kryterium dokonywało środowisko instytucjonalne, które nigdy wcześniej nie uwzględniało *wpływu społecznego* jako równoważnego z prowadzeniem badań empirycznych i działalnością dydaktyczną. W związku z tym nie wytworzyło wcześniej warunków do realizacji w ewaluacji i przed nią koncepcji *wpływu*.
  5. Uczelnie czerpią korzyści z nadmiarowej pracy osób zatrudnionych, które podejmują współpracę z otoczeniem, jednak za tę pracę uczelnie nie wynagradzają, nie zauważają jej, nie odnotowują jej istnienia.

Podsumowując, Zespół dokonał rozpoznania fikcji wytworu naukowego, wpływu społecznego z pominięciem erudycyjnego charakteru humanistyki, fikcji szybko aplikacyjnych efektów i fikcji konstruowanej przez wymogi sprawozdawcze. Sformułowano również postulaty:

- ocena tego, co robię, a nie robienie tego, za co będę oceniana,
- stworzenie modelu dalekiego od fikcji biurokratycznej,
- nastawienie na osiąganie efektów długofalowych we współpracy z otoczeniem uniwersytetu, a nie na sukces natychmiastowy i policzalny.

PODSUMOWANIE

Niewątpliwie mamy do czynienia z przełomem w myśleniu o miejscu i roli uniwersytetu, które materializuje się w wytycznych obowiązujących podczas ewaluacji jednostek naukowych. Obok doniosłych i powszechnych w literaturze dyskusji wokół mierzenia jakości naukowej (pierwsze kryterium) oraz wokół wyników finansowych (drugie kryterium), umyka kryterium zapewniające łączność z pozaakademickim światem. Przed badaczami stoi całkowicie nowe wyzwanie, polegające na konieczności wykazania związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy prowadzoną działalnością naukową a pośrednikami i docelowymi grupami społecznymi. Idea oceny społecznego wpływu jest silnie związana z tradycjami brytyjskimi, a polskie kryteria bezpośrednio nawiązują do tamtejszych wzorców. Jednak pominięto w Polsce kilka najistotniejszych elementów: konsultacje, dyskusje, jawność recenzji, programy pilotażowe, system ekspercko-szkoleniowy, działania edukacyjne podjęte w środowisku społeczno-gospodarczym uczelni, refleksję nad zasadnością kryterium znaczenia w ujęciu geograficznym. Przez to trzecie kryterium nazywane jest w środowisku badaczy najbardziej enigmatycznym, niepewnym i chaotycznym. Są to czynniki, które skutecznie zniechęcają do podejmowania działań wykraczających poza badania podstawowe i zmuszające władze poszczególnych dyscyplin do sztucznego oddelegowywania wybranych pracowników do opisów wpływu. Opracowanie to sygnalizuje najważniejsze problemy, które tuż przed zbliżającą się ewaluacją nie powinny mieć miejsca.

REFERENCES

- Dajczak, W. (2021). Czasopismo prawnicze 2.0: racjonalna ewolucja czy wymuszona rewolucja?, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, 2, 11–33.
- Dobranowska, A., Lula, P. & Talanga, M. (2024). Analysis of the social impact of research activities carried out in the area of selected social disciplines in Poland and in the UK. *Argumenta Oeconomica*, 53(2).
- Jakubowski, A. (2023). Quantification and Parameterisation of Legal Research: The Case of Poland. W: M. Bussani, S. Cassese, M. Infantino (red.), *Comparative Legal Metrics. Quantification of Performances as Regulatory Technique, Comparative Law in Global Perspective*, (no. 5, s. 364) Leiden-Boston.
- Wróblewska, M.N. (2017). Ewaluacja wpływu społecznego nauki. Przykład REF 2014 a kontekst polski. *Nauka i Szkolnictwo Wyższe*, 1(49).
- Wróblewska, M.N. (2017). Ewaluacja wpływu społecznego? Nie naśladowcie Brytyjczyków! Wywiad z Davidem Sweeneyem, dyrektorem Higher Education Funding for England (HEFCE) do spraw Badań, Edukacji i Transferu Wiedzy. *Nauka i Szkolnictwo Wyższe*, 1(49).
- Wróblewska, M.N. (2021). Research impact evaluation and academic discourse. *Humanities and Social Sciences Communications*, 8(58).
- Reed, M.S., Ferré, M., Martin-Ortega, J., Blanche, R., Lawford-Rolfe, R., Dallimer, M. & Holden, J. (2021). Evaluating impact from research: A methodological framework. *Research Policy*, 50(4), 104–147.

AKTY PRAWNE

- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej. Dz. U. z 2019 r., poz. 392, tekst jednolity. Pobrano z <https://www.dziennikustaw.gov.pl/du/2019/392> (dostęp: 22.08.2024).
- Inne źródła:
- Komisja Ewaluacji Nauki. (2021). *Podręcznik dla ekspertów oraz ewaluowanych podmiotów w zakresie opisu wpływu działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki*. Pobrano z <https://polon.nauka.gov.pl/pomoc/knowledge-base/podrecznik-dla-ekspertow-oraz-ewaluowanych-podmiotow-w-zakresie-opisu-wplywu-dzialalnosci-naukowej-na-funkcjonowania-spoleszczenstwa-i-gospodarki/> (dostęp: 20.08.2024).
- Materiały wizualne i treści udostępnione uczestnikom sympozjum naukowo-praktycznego organizowanego przez MNiSW 18 października 2024 r.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

- <https://doi.org/10.1016/j.respol.2020.104147> (dostęp: 22.08.2024).
https://radon.nauka.gov.pl/raporty/ewaluacja_kategorie_naukowe (dostęp: 23.08.2024).
<https://martawroblewska.pl/wplyw-spoleczny-deja-vu/> (dostęp: 10.08.2024).
https://polon.nauka.gov.pl/pomoc/wp-content/uploads/2021/07/Podrecznik_Kryterium_III_KEN.pdf (dostęp: 20.08.2024–23.10.2024).
<https://www.nature.com/articles/s41599-021-00727-8> (dostęp: 3.09.2024).
<https://www.ref.ac.uk> (dostęp: 10.08.2024).
<https://dataportal.arc.gov.au/EI/Web/impact/ImpactStudies> (dostęp: 10.08.2024).
<https://spoleczneobiegiwiedzy.pl/zespol/> (dostęp: 23.10.2024).
<https://forumakademickie.pl/sprawy-nauki/natalia-osica-jak-nadac-wiekszy-sens-iii-kryterium-ewaluacji/> (dostęp: 2.02.2025). <https://2029.ref.ac.uk/> (dostęp: 1.02.2025).